

Felix Hoerburger, Volksmusikforschung, Aufsätze und Vorträge 1953-1984 über Volkstanz und instrumentale Volksmusik, zum 70. Geburtstag des Verfassers am 9. Dezember 1986 herausgegeben von Hans Eichner und Thomas Emmerig, Laaber-Verlag, Laaber 1986, 320 str.

F. Hoerburger je jedan od onih evropskih istraživača folklorne glazbe koji su se intenzivno bavili i narodnim glazbenim stvaralaštvom u Jugoslaviji. Sudjelovao je na 4. konferenciji Međunarodnog savjeta za folkloru glazbu u Opatiji 1951, o čemu je i referirao. Na Trećem kongresu folklorista Jugoslavije 1956. na Cetinju održao je referat o međusobnim odnosima u narodnim plesovima slavenskih i germanskih naroda. Objavio je prilog o crnogorskom kolu (*Pro Musica* 1958, Heft 1) i 1959. započeo sustavnim terenskim istraživanjima u SAP Kosovu i SR Makedoniji. Hoerburgerov terenski rad u Jugoslaviji dio je njegovih višegodišnjih istraživanja u jugoistočnoj Evropi i u Turskoj.

Zbornik izabranih dvadeset i devet radova u povodu sedamdeset godišnjice Hoerburgerova života sadrži dva osnovna dijela: *Narodni ples i istraživanje narodnog plesnog stvaralaštva*, te *Instrumentalna narodna glazba*. Urednici Zbornika znalački su izabrali i razvrstali autorove radove. Krenuli su s jasnom namjerom da čitaoca postepeno upoznaju s temeljnim polazištima i osnovnim stavovima tog njemačkog etnomuzikologa.

U prvom prilogu prve skupine radova - objavljenom u poznatom njemačkom glazbenom leksikonu *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, Band 13, 1966 - Hoerburger dijeli narodne plesove na kultne, na plesove koje pojedinci pokazuju drugima, te na društvene plesove. Navedene tri vrste plesova nalazi: a/ u vjerodostojnoj tradiciji, b/ kao rezultat oživljavanja i svjesnog gajenja tradicijskih narodnih plesova, c/ kao razvijenije i posebno priređene (aranžirane) plesove, te d/ kao novokomponirane plesove.

U istoj skupini radova autor se bavi bavarskim "dvostrukim plesom" (*der Zwiefacher*, gdje se trodobni taktovi izmjenjuju sa dvo - i četverodobnima) i plesom *Ländler*,

zatim slikovnim predodžbenjem plesanja i plesnim pismom, oblicima plesa i oblikovanjem plesanja. U izvrsnim *Zapažanjima uz narodne plesove u sjevernoj Grčkoj* (objavljenim 1966) upozorava da je sam promatrao kako djeca već u vrlo ranim godinama prisustvuju plesanju odraslih i kako pokušavaju oponašati njihove pokrete. Zatim, kao nešto odraslija djeca, postepeno kroz igru ulaze u lokalne načine plesnog kretanja i stječu opću predodžbu o plesanju u svojoj sredini. Tek nakon toga se posvećuju pojedinim čvrstim plesnim elementima (npr. koracima) i osvješčuju ih. Autor ističe da je taj redosljed u usvajanju određenih oblika pojedinih plesova suprotan redosljedu u *učanju* plesova u formalno organiziranim oblicima gajenja tradicijskih plesova, gdje se polazi od pojedinih čvrstih elemenata (npr. plesnih koraka), a završava usvajanjem stila plesanja.

Valja posebno istaći da se Hoerburger u prilogu *Ples "protiv" glazbe* služi folklornom plesnom i glazbenom građom isključivo iz Kosova i Makedonije kad se bavi primjerima u kojima se plesni pokreti odvijaju u potpuno drukčijim metroritamskim obrascima od onih u glazbenoj pratnji plesa. U radu *Mač i bubanj kao plesni rekviziti* autor ističe dvostruku ulogu makedonskog bubnjara koji ne samo da izvodi glazbenu pratnju u plesu nego uz to i *pleše*, posebno kad na osebujne načine mijenja položaje držanja bubnja. U središnjim područjima Balkanskog poluotoka plešući bubnar je često okružen plesačima, u čemu Hoerburger argumentirano nalazi i magijske elemente.

Druga skupina radova posvećena je *instrumentalnoj folklornoj glazbi*. Započinje privlačnim naslovom *Što je folklorna glazba?* (objavljenim 1973). Izlaže nekoliko zakonitosti koje Hoerburger utvrđuje u životu i u oblicima struktura folklorne glazbe. Upozorava kako tu glazbu može uspješno obilježiti samo više odrednica, a nikako samo jedna. Dok izlaže pojedina obilježja, ujedno ukazuje i na njihove suprotnosti: ovdje iznosimo samo dva primjera. Usmeno prenošenje jest jedna od osnovnih osobina folklorne glazbe, ali seoski *glazbenici* u Njemačkoj sviraju i prema svojim jednoglasnim *zapisima* osnovnih instrumentalnih melodija. Zapisi im služe uglavnom kao upute, kao podsjetnik u izvođenju *folklorne*

glazbe. Pojedine formule u kadenciranju melodija ustvari su prema Hoerburgeru, "zvučne vizitkarte" tih svirača. Potanje o tome autor piše u radu *Rukopisne notne knjižice bavarskih seoskih muzikaša* - u istoj skupini radova. Značenje usmene predaje kao folklornog obilježja umanjuje i činjenica da u pojedinim visoko razvijenim izvanevropskim glazbenim kulturama izvedbe profesionalnih glazbenih umjetnika nisu zapisane, vještina muziciranja i kompozicije pojedinih skladatelja prenose se usmenim putem.

Profesionalne glazbenike često se s prvom povezuje s umjetničkom glazbom, a Hoerburger upozorava na Rome, koji kao *profesionalni* svirači izvode *folklornu* glazbu na zurnama i bubnju, kako na Balkanu tako i u Turskoj. Uz to, s druge strane, ukazuje na laike, amatere koji u Evropi sviraju npr. djela F. Schuberta i F. Chopina.

Premda ne daje definicije folklorne glazbe, Hoerburger grupira obilježja folklorne glazbe uz pitanja *što, kako, zašto i u odnosu na što se nešto svira ili pjeva*. Prvo pitanje autoru i nije toliko važno, drugo i treće su mu mnogo značajnija u određivanju obilježja folklorne glazbe. Takvim svojim stavom približava se (1973) jednom od današnjih stavova koji folkloru glazbu određuju u prvom redu prema načinu njezina života.

Među ostalim temama u drugoj skupini radova izdvajaju se prije svega tri rada o svirci u zurnu: *Svirka na zurni u Grčkoj - raširenost i (sadašnje) stanje, Zapažanja uz praksu improviziranja zurlaša, Rasprostranjenost orijentalne narodne oboe (zurne) u svijetu*. Hoerburger je mnogo godina sustavno istraživao svirku u zurne uz pratnju bubnja. Njegova neobjavljena habilitacijska radnja nosi naslov *Ples i plesna glazba Albanaca u Jugoslaviji s posebnim obzirom na svirku zurne i bubnja* (Erlangen 1963).

Detaljno je analizirao dugačke snimke svirke i ukazao na određene principe u oblikovanju folklorne instrumentalne glazbe. Od tri rada o toj tematici ovdje spominjemo *Glazbu uz seoske svadbe na južnom Balkanu*, koji temelji na građi iz četiri lokaliteta u Jugoslaviji te dva iz Grčke. U ovoj skupini radova zahvaćeni su i oblici borduna u grčkoj folklornoj glazbi, glazbeni stilovi u Afganistanu i njihovo

međusobno prepletanje, dugovrate laute u Afganistanu, te dva priloga o kineskim narodnim glazbalima.

Zbornik donosi bibliografiju Hoerburgerovih znanstvenih radova (135), nadalje priloga u leksikografskim izdanjima, recenzija, filmova i gramofonskih ploča, zatim literarnih radova na bavarskom dijalektu, predmetni registar i registar osobnih imena.

JERKO BEZIĆ

Traditional Music of Ethnic Groups - Minorities, Proceedings of the Meeting of Ethnomusicologists on the Occasion of the European Year of Music 1985, Zagreb, July 22-24, 1985 = **Glazbeno stvaralaštvo narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa**, Zbornik radova sa znanstvenog skupa u povodu Evropske godine glazbe 1985, Zagreb 22-24. srpnja 1985, urednik Jerko Bezić, Zavod za istraživanje folkloru, Zagreb 1986, 223 str.

Zbornik radova s međunarodnog skupa etnomuzikologa *Traditional Music of Ethnic Groups - Minorities*, koji se u organizaciji Zavoda za istraživanje folkloru održao u Zagrebu 1985. godine, s relativno velikim brojem notnih zapisa, koristan je prilog još uvijek nedovoljno obrađenoj tematici i problematici vezanoj uz glazbeno stvaralaštvo narodnosti i etničkih grupa u Jugoslaviji, Austriji, Italiji, Mađarskoj, SR Njemačkoj i Rumunjskoj. Sedamnaest referata objavljeno je u Zborniku na engleskom jeziku sa sažecima na materinim jezicima autora. Različiti prema načinu obrade (od informativnih priopćenja do radova u kojima su sintetizirani rezultati višegodišnjih istraživanja), radovi se mogu povezati u nekoliko tematskih cjelina.

U prvoj je težište na odnosima između glazbenih kultura susjednih naroda, na razlikama, zajedničkim obilježjima i međusobnom prožimanju glazbe onih naroda i etničkih grupa koji žive na istom geografskom području. Toj cjelini pripada rad Gottfrieda Habenichta (Freiburg), koji obrađuje međusobni odnos